

שהרי גם אם נדרה בהם מחדש לאחר הנישואין אין הבעל מפר, ויש לה להתנות עם בעלہ קודם הנישואין שתמשיך לנוהג כמנהגה.

יהודיה הרצל הגין

ולhalbכה מיהו אין לדחות מנהג העולם שאשה משתחורת ממנהגי בית אביה ונוהגת כמנהגי בעלہ אם תרצה, אך יכולה גם לסמוך על דברי הגרע"י במאמר וכן נראה לע"ד שבמה שאינו בין לבינה ואין בו עינוי נפש יכולה להמשיך כמנהגי בית אביה

סימן ל

יישוב ארץ ישראל האם הוא מן התורה לדעת הראשונים

ואם כוונתם כבודו שאין ביישוב א"י מעשה מיוחד ולכנ לא גמנה, זה אינו כי מי שנמצא בחו"ל עלייו לחוץ את הגבול ולבוא לא"י והכיהה היא מעשה מיוחד למצוות זו כפשות הכתוב בזוא ורשו את הארץ וגוי עכ"ל ש策יך לבואו, כי אותו העומד בניו יורך וקונה שם שדה בא"י מקיים מצוות מן התורה לדעת הרמב"ן אף על פי שמסתבר שם שם כותב עליו אנו אפילו בשבת ממשום מצוות יישוב א"י מדרבנן. ואם כוונתו שRICT על פי שיש בישוב הארץ מעשה מיוחד מכל מקום כיון שוגם עוד הרבה דבריהם כוללים בו כי כל מה שמוליך להשגת המטריה הוא רצון הבורא ומהיבר כלשון פירושם וכלן אינו גמנה בתרי"ג המצוות, קשה היכן מקומו של כלל זה כי אנו עניין לשורש הריביע או החמישי ונמצא שלדעתי כבודו ישנים ט"ז שורשים ואילו הרמב"ם כתוב רק י"ד, אלא מחוורתה כדשנין מעיקרא שלרמב"ם אינו אלא דרבנן כמו שפרש הרשב"ש בעדתו והארכתי כהו בכני בנימ חלק ב' סימן מ"ב. גם יש להעיר על הדמיון בין דברי כבודו לגבי רצון הבורא לבין שיטת הראב"ד והרשב"א והריטב"א במסכת ראש השנה דף ט"ז עמוד א' לגבי אסמכתא, ואין כן דעת הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשנה באות ד'.

ואוסיף בכאור בשיטת הרמב"ן. לדעת הרמב"ן בספר המצוות בחוספות למצוות עשה מצויה ד' ישנן שתי פנים למצוות יישוב הארץ כיבוש הארץ כדי שלא תישאר בידי זרים והב' היישבה והדירה בה כדי שלא תישאר שםמה. וכן הרשב"ז בזוהר הרקיע בכאור למצות עשה רכיז העתק דברי הרמב"ן, ואולם בשוויית הרשב"ש סימנים א' עד ג' הגם שציין לדברי הרמב"ן

ביה, ד' טבת תשנ"ז
לרב אחד

קבלתי בתודה אמרו המחייבים. כבודו כתוב לישוב דעת הרמב"ם שלא מנה יישוב ארץ ישראל במנין המצוות מכל מקום הוא דאוריתא אלא שאין מצויה מסימנת בו, וויל שהרי נתבאר בתורה פעמים רבות שחכליותן של מצוות רבות היא ירושת הארץ: "יעטה ישראל שמע אל החוקים ואל המשפטים אשר אנחנו מלמד אתכם לעשות למען תחי ויבאתם וירשתם את הארץ אשר ד' אלקיכם נתן לכם", ונאמר "ושמרתם את כל המצויה אשר אנחנו מצור היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ" ועוד ועוד. חכלית זו מתייבת, ומכאן מקור החזיב כל ההלכות והתקנות והגילדות שהתקינו חכמים ליישוב הארץ אלא שאין בקיום תקנות אלה בלבד כדי לפטור אותנו מכל המוטל علينا לעשות כדי לקיים תכלית זו שהחזיבה לנו התורה "למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ". כל מעשה המוליך להגשמה החקלאית הרצiosa יש בו ממש קיום רצון הבורא יתברך עכ"ל אמרו.

לע"ד מן הפסוקים שהביא נלמד אחרת שירושת הארץ היא שכר המצוות ולא תכלית המצוות. ברם איפלו היא תכלית המצוות מה בכך, אם היא דאוריתא למה אינה כלולה במנין המצוות כיון שיש בה מעשה מצויה ובזרומה לפניו ורבו שהוא גם ברכה וגם מצויה כמו שכתבתי בכני בנימ חלק א' מאמר ר' וכן כל המעשים הנחוצים להחיזות את הולדות ולגדלים יש בהם ממש קיום המצויה וכבודאי הם רצון הבורא שהרי אם ימתו לא קיים המצויה.

דירה והאריך ששבועה שפיר מבטלת מכשיר מצויה, ולכן כתבו שבominator הוה אנו מנועים מלכבות שום השבועה שלא יעלوا בחומה כי השבועה מבטלת מכשיר מצויה של כיבושו. והאחרונים ואיריכו בהיתר השבועה בימיינו וראה אמר בוה בנוועם כרך כ'.

ונמצא שמלבד רוב הראשונים שלא נקטו בשיטת הרמב"ן, גם מלאה שהסתכו אותו שישוב

אי' הוא מצויה מן התורה טוביים שהכיביש אינו מעיקר המצואה וכן אוות האחרונים שנקטו מהרמב"ן דנו במצאות זיהה ואין ראייה מדבריהם לעניין כיבושם. ומכל מקום גם ללא מצאות כי יבוש מותר ומשוכחת להסתכן להקים ולהחזיק יישובים בא"י וא"ה עוד אכתוב בהז' אבל כת רבו הטרדות והדברים מתעכבים, ואסיים בברכה לרגל היבחרו למועדת היישובים.

יהודה הרצל הגקין

* (הגיה) עיין להלן סימן מ"ה.

ולדברי הרשב"ץ אבוי, הוא עצמו כתוב כעשר פעמים שמצויה מן התורה לדור בארץ ישראל ולא הזכיר שיש גם מצואה לכבות ואדרבה כתוב שאנו מנועים מלעלות יחד לכברש את ארץ ישראל שלא יעלوا בחומה במסכת כתובות דף קי"א עמוד א' וכן כתוב בשווית הריב"ש סימן ק"א.

ברם הרמב"ן עצמו לא הזכיר השבועה שלא לעלות בחומה והטעם פשוט מפני שאינה הלכה לדורות לשיטתו כי לא ניתן להשביע את ישראל לעבור על מצאות כי יבוש מן התורה וזה שדקדק לכטוב שנטוטינו בכיבוש בכל הדורות עכ"ל כי המצואה היא תמידית ואינה לימות המשיח לדעתו ולשונו בכל הדורות עכ"ל אינו כלשון מצואה לדורות ושלא כמו שטעה בזה. מה שאין כן לדעת הריב"ש והרשב"ש רק הדירה היא המצואה ואילו הכיבוש הוא ממカリ המצואה וכמו שכתב הרשב"ש שם לגבי עלייה שאינה אלא מכשיר למצאות

סימן לא

עוד בישוב ארץ ישראל לדעת הראשונים

שהסתכו שיישוב אי' הוא מן התורה מכל מקום לא החידר מצאות כי יבוש אלא רק מצאות זיהה ושלא כרמב"ן שטובר שגם היכיוס וgam היישוב הם מצואות.

ביה' כ' תמו תשנ"ד

לרב אחד

קבלתי גלויתו. לע"ז דעת הרמב"ם אינה בגדר ספק. הרשב"ש הבין בדעתו שיישוב ארץ ישראל אינו מן התורה ואין סמכ בדברי הרמב"ם להבין אחרית ותרוצץ האחרונים לא ייוו את סתימת הדברים ממקומם, ובכלל, מי איריא הרמב"ם והסמ"ג והחינוך שנמשכו אחוריו הלא גם בה"ג ורס"ג והיראים שלא כתבו לפיה השורשים שבספר המצואה אלא מנו מצאות כמו והתקדשותם והיותם קדושים וכן הרבה, מכל מקום לא הזיכרו יישוב אי'.

הלא גם הרמב"ן הבין שהוא משיג על הרמב"ם. אלא פשוט שדברי הרמב"ן היו חדש בימיו שלא שיערוו אלה שחיו לפני וגם אחורי מעתים מן הראשונים קבלו דעתו. ואפילו הריב"ש והרשב"ש

ולכין שברמב"ם וטור ושלחן ערוך אין רמז שיישוב אי' הוא חוכמה מן התורה ונשמע להפר ברכב הראשונים שניתן לבדר דעתם ופוק חז' מא' עמא דבר لكن הци נקטין, ואין דעתו של הרמב"ן אלימתא לשועתה אפילו ספק דאוריתא נגד רוב הראשונים ומונגת העולם ורק ראייה להדר כדעתו. ולא מהבתנו לארץ ישראל נעשה הוראתנו פלטמר, אלא כרב יהודה שאמרו עליו במסכת ברכות דף מ"ג עמוד א' בר מיניה דרב יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל עכ"ל ואף על פי כן הוא זה שאמר בסוף מסכת כתובות כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה עכ"ל כיוון שכך נראה לו האמת. וכבר כתבתי שהנושא מיישוב הארץ מפני בצע כסף וכור' הוא נבל בראשות התורה.